MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-28 ta' Frar, 2006

Citazzjoni Numru. 176/2004

“A”

vs

“B”

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 31 ta’ Mejju 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-partijiet izzewgu fis-6 ta’ Gunju 1998 skond l-anness certifikat taz-zwieg hawn immarkat bhala dokument “A”;

Illi l-kunsens tal-kontendenti huwa vvizjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha jew b’anomalija

psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghall-konvenut li jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

Illi l-kunsens ta’ l-attrici inkisbeb b’qerq dwar xi kwalita` da parti tal-konvenut li mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

Illi l-kunsens ta' l-attrici nkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga u dan *stante* illi l-konvenut qatt ma assuma d-dmirijiet u l-obbligi tal-hajja mizzewga taghhom;

Illi l-kontendenti ma kellhomx fiz-zmien li sar iz-zwieg is-setghat intelletwali jew ta’ rieda bizzejjed sabiex jinholoq kunsens ghaz-zwieg;

Illi ghalhekk l-istess attrici talbet li l-konvenut prevja kwalsiasi dikjarazzjoni jghid ghaliex din il-Qorti m’ghandhiex taqta` u:

(1) Tiddeciedi u tiddikjara li z-zwieg bejn il-partijiet tas-6 ta’ Gunju 1998 skond l-anness certifikat taz-zwieg huwa null u invalidu ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi a tenur ta’ l-Att taz-zwieg, Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.

Bl-ispejjez u bl-ingunzjoni tal-konvenut in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokument esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat in-nota ta’ l-attrici **“A”** datata 10 ta’ Gunju 2004 a fol 6 fejn biha ipprezentat l-affidavits taghha u ta’ **“C”** a fol 7 sa 10 tal-process liema affidavits gew immarkati bhala “NRC 1” u “NRC 2”.

Rat li l-kawza giet appuntata ghas-smiegh ghall-1 ta’ Dicembru 2004 a fol 11 tal-process.

Rat id-digriet tal-affidavit a fol 12 tal-process moghti lill-partijiet fit-30 ta' Lulju 2004 fejn il-Qorti ordnat lill-partijiet sabiex jiddikjaraw jekk hemmx kawza pendenti quddiem it-Tribunal Ekklezzjastiku u ppreffiggiet terminu ta' tletin (30) gurnata lill-attrici sabiex tipprezenta x-xhieda kollha taghha producibbli bil-procedura tal-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur taghha, li jkollu wkoll l-istess terminu sabiex huwa wkoll jipprezenta l-affidavits tieghu bin-notifiki relattivi.

Rat in-nota ta' l-attrici datata 11 ta' Awissu 2004 a fol 17 tal-process fejn biha ipprezentat l-affidavit ta' **"D"** u immarkati bhala "NRC 4" a fol 18 u 19 tal-process.

Rat ir-rikors ta' l-attrici tal-4 ta' Novembru 2004 fejn talbet li l-konvenut jigi notifikat bic-citazzjoni attrici u bl-avviz tas-smiegh wara l-hinijiet legali (fol 22).

Rat id-digriet tal-Qorti tal-5 ta' Novembru 2004 fejn laqghet it-talba (fol 23).

Rat il-verbal ta' l-1 ta' Dicembru 2004 fejn il-kawza giet differita ghall-11 ta' Mejju 2005.

Rat il-verbal tal-11 ta' Mejju 2005 fejn meta issejhet il-kawza ma deher hadd u l-kawza giet differita *Sine Die*.

Rat ir-rikors ta' "A" datat 16 ta' Mejju 2005 fejn talbet lill-Qorti joghgoba tirriappunta din il-kawza sabiex din tinstema' u tinqata' skond il-ligi.

Rat id-digriet tal-Qorti tas-17 ta' Mejju 2005 a fol 29 tal-process fejn ordnat lill-attrici biex tiddikjara b'nota xi provi fadal *viva voce.*

Rat in-nota ta' "A" datata 3 ta' Gunju 2005 a fol 31 tal-process fejn permezz taghha informat lill-Qorti li m'ghandha ebda xhieda ulterjuri u ghalhekk ghalqet il-provi kollha.

Rat id-digriet datat 8 ta' Gunju 2005 a fol 33 fejn il-kawza giet irriappuntata ghas-smiegh ghall-1 ta' Dicembru 2005

u awtorizzat li ssir in-notifika bil-pubblikazzjoni tal-Gazzetta tal-Gvern, gazzetta lokali wahda u affissjoni kollox *ai termini* tal-**artikolu 187 (3) tal-Kap 12**.

Rat li l-konvenut gie debitament notifikat bil-procedura ta' l-affissjoni fit-8 ta' Lulju 2005, kollox kif indikat a tergo ta' fol 34.

Rat l-estratt mill-Gazzetta tal-Gvern tal-14 ta' Lulju 2005 fejn deher l-avviz tal-pubblikazzjoni skond l-**artikolu 187 (3) tal-Kap 12**.

Rat in-nota ta' l-attrici datata 17 ta' Awissu 2005 a fol 37 tal-process li biha esebiet kopja tal-gurnal lokali 'l-Orizzont' datata 5 t'Awissu 2005 (fol 38).

Rat li ghalkemm gie debitament notifikat bil-procedura ta' l-affissjoni u l-pubblikazzjoni, l-konvenut baqa' ma pprezenta l-ebda nota ta' eccezzjonijiet u lanqas deher fil-kawza u ghalhekk baqa' kontumaci.

Rat il-verbal ta' l-1 ta' Dicembru 2005 a fol 37 fejn il-Qorti tat zmien lill-konvenut ghoxrin (20) gurnata sabiex jipprezenta nota t'osservazzjonijiet tieghu bin-notifika lill-kontro-parti li jkollu ghoxrin (20) gurnata biex jirrispondi. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-28 ta' Frar 2006.

Rat li l-konvenut ma pprezenta l-ebda nota ta' osservazzjonijiet.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Rat id-dokumenti kollha esebiti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attrici talbet li z-zwieg taghha mal-konvenut jigi dikjarat null u bla effett *ai termini* tas-**sub-incizi (c), (d), (f)**

u (h) tal-Artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi l-**artikolu 19 (1) (c), (d), (f) u (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

Artikolu 19 (1) *"B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(c) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".

(d) "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

(f) "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

(h) "jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida b'mohhha, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intellettwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg".

Illi l-attrici l-ewwel tissottometti illi z-zwieg bejnha u bejn il-konvenut ghandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255** li jghid li z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-attrici tallega li l-kunsens taghha gie karpit b'qerq abbazi tal-**artikolu 19 (c) tal-Att XXXVII tal-1975 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Illi l-Qrati taghna dejjem sostnew illi taht dan is-sub-artikolu:-

"Iz-zwieg huwa null jekk wahda mill-partijiet taghti kunsens taghha ghax tkun giet imqarqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi hadd iehor dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra" (**"Fattah xebba Perry vs Dr A Mifsud u PL Mifsud Bonnici"** – P.A. 22 ta' Novembru 1982).

Illi element importanti ta' dan is-sub-artikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li jfixkel serjament il-hajja mizzewga, u huwa mmaterjali jekk tali qerq jorigina min-naha l-ohra jew minn terzi persuni, ghaliex li huwa mportanti u determinanti huwa li l-qerq ikun sar sabiex jahbi xi kondizzjoni, fatt jew element serju fuq il-persuna jew il-hajja ta' wiehed mill-konjugi li jkun tali li jista' jaghti lok ghal disgwid serju ghal *consortium vitae* tant necessarju ghall-hajja mizzewga.

Illi fil-fatt ***George V. Lobo*** f' **"The New Marriage Law"** jghid li *"As t. J. Green puts it: "The basic issue is not so much the fraud but rather the presence of a factor significantly disturbing the 'consortuim vitae … … if one judges from a contractualist perspective, fraud is juridically significanty since the law seeks to protect one party from the machinations of the other distorting the agreement. However, from a personalist standpoint, the real issue is the disturbance of the 'consortuim vitae' and the source of the error is juridically irrelevant."*

Illi wkoll l-legislatur Malti llimita l-qerq fuq *"xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".* Din il-kawzali giet ikkonsidrata minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **"John Borg vs Paula *sive* Polly Borg"** (P.A. (VDG) 22 ta' Mejju 1995 - Cit. Nru. 591/94VDG) fejn gie osservat li:-

*"kieku dak il-paragrafu **19 (1) (c)** gie formulat b'mod differenti, wiehed ikun jista' jghid li japplika ghaz-zwieg civili l-**artikolu 981 tal-Kodici Civili** li evidentement hu aktar wiesa' fil-portata tieghu. Il-legislatur Malti, izda*

ghazel li jillimita l-qerq, bhala kawza ta' nullita' ta' zwieg, ghall-qerq dwar dawk il-kwalitajiet, oggettivament gravi, li jincidu fuq l-essenza, il-proprjetajiet u l-ghanijiet taz-zwieg."

"The object of deceit must be a quality of the other contracting party which, in itself, will have to cause serious disturbance in the partnership of conjugal life; with this formula, the legislator intends that the quality ***must be*** *objectively grave and establishes the partnership of conjugal life as an objective point of reference for the gravity of the quality so that the qualities are related to the essence, proeprties and ends of marriage. Therefore, those subjective qualities which cannot be objectively reconciled with conjugal partnership are irrelevant and, in this sense, they are merely arbitrary or trivial". (****Viladrich P.J. Matrimonial Consent. Code of Canon Law Annot. -*** Caparros, E. et al. ed 1993, Wilson and Lafleur, Montreal).

Illi l-Qrati taghna, inkluz fis-sentenza **"Carmelo Mifsud vs Anna Mifsud nee' Ignacakova"** (P.A. (RCP) 13 ta' Novembru 2002), dejjem sostnew li z-zwieg ikun null skond dan is-sub-artikolu jekk wahda mill-partijiet taghti l-kunsens taghha ghax tkun giet imqarqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi haddiehor dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra (**"Fattah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et"** - P.A. 22 ta' Novembru 1982). Skond il-gurisprudenza fuq citata, element importanti ta' dan is-sub-artikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li fixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-attrici ssostni wkoll li l-kunsens tal-partijiet kien null a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d)** li jghid:

"(d) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg*".

Illi dwar dan is-subartikolu din il-Qorti kif presjeduta diga` kellha okkazzjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg**" (Cit Nru 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porsella-Flores et noe**" (Cit Nru 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:-

"*Thus, there is grave lack [of discretion of judgement] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring*" (***Viladrich, P.J.,*** **Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations*

must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (***Viladrich, P.J.,*** op.cit., p. 687).

Illi l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jipprovdi li hemm nullita' taz-zwieg meta hemm vizzju ta' kunsens b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga. Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni, il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. Li kieku l-legislatur irrikjeda maturita' shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg.

Illi kif jispjega ***Bersini***, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u nterdipendenti:-

"la piena avvertenza e il deliberato consenso … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva ... La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli oblighi essenziali da assumersi e ai doveri cognugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e ponderato (immaturita' di giudizio)" (***Bersini. F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale (Torino, 1994)**, p. 97.)

Illi l-istess awtur ikompli jispjega li *"e necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di*

*emettere il consenso, quanto per gli impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazzione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio. "… … se il soggetto non e' in grado di superare (i) condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui non e stata libera; In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei rigwardi della parole" (**Pompedda, MF.,*** **Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento (Bologna, 1991)**, pp. 231, 233).

Illi l-awtur ***Viladrich*** jispjega li:-

"The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring". (**Viladrich, P.J., Matrimonial Consent in Code of Cannon Law Annotated (Montreal, 1993)**, p. 686).

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** dan l-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *("colorem habens, substantiam vero nullam")* kif

ukoll dak parzjali *(colorem habens, substantiam vero alteram)* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frazi *"eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ppruvat il-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walshi"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A.14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fi-ismijiet **"Francesco Teuma vs Luigi Camilleri et",** (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol.X p. 912):-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero'."

Illi fil-kawza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *et nomine*"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci*

jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero` bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe' ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali".

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel ma' l-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li *"wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi ta' l-annullament taz-zwieg".*

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot il-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"komunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta` tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied"*. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*'consortium vitae'* tikkomprendi zewg elementi u cjoe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-'consortium vitae' hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-

'consortium vitae' tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta' l-indissolubbilta` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta' u formazzjoni tal-familja. Il-ligi Maltija tippresupponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indissolubbilta` fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J. *Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power".*

Illi wkoll, ***D.J. Burns*,** fil-kummentarju tieghu (***D.J. Burns***, **"Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions**. **A Historical Synopsis and Commentary"**. pg.151) jghid li *"it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indissolubbilta') *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract."*

Illi hawn ukoll il-Qorti tirreferi ghal dak li nghad fis-sentenza **"Sharon Lanzon mart Francis Attard vs Francis Attard"** (P.A. (RCP) 15 ta' Marzu 2000) u cjoe':-

"Meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja huwa kapaci li jaghti kunsens validu taz-zwieg, pero` fl-atti tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe' issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn waqt li l-kunsens hu jew hi

eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali".

Illi **artikolu 19 (1) (h)** jipprovdi li hemm nullita` taz-zwieg *"jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida b'mohhha, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intellettwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg"* u rrigwarda *"setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg".*

Illi kwantu ghad-difett ravvizat fil-paragrafu **(h)**, dan jidher li gie mudellat fuq xi wiehed mill-iskemi li kienu gew prezentati sal-1981 bi thejjija ghall-Kodici l-gdid tad-Dritt Kanoniku (promulgat f'Jannar tal-1983) (ara ***Gherro, S***., **Diritto Matrimoniale Canonico**, **CEDAM (Padova)**, 1985, pp. 126-128). Illum l-istess kuncett li nsibu fil-paragrafu **(h)** jinsab sintetizzat fl-ewwel inciz tal-**Kanone 1095**, *"qui sufficienti rationis usu carent"*. Kif jispjega l-gurista ***Viladrich***, *"The expression sufficient use of reason refers to the degree of effective possession of the faculties of comprehension and will which is normally acquired from the age of seven years and which is absolutely necessary for a person to be the subject of human acts and to be morally responsible. It is the task of jurisprudence to determine in a concrete case (in casu) the relationship between a proved mental illness or disturbance and the lack of sufficient use of reason in a particular contracting party"* (op. cit., p. 685). Ghalhekk, filwaqt li d-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju hu marbut specifikatament mal-oggett tal-kunsens matrimonjali, id-difett imsemmi fil-paragrafu **(h)** jirreferi ghall-kunsens matrimonjali b'mod aktar generali. Pero` kif jispjega l-awtur ***Castano***:

"Il canone precisa che non e' necessario che la privazione dell'uso della ragione sia totale. Com'e' ovvio, anche questa circostanza e' richiesta non solo per l'atto umano di consentire, ma per ogni atto umano. Il canone invece dice espressamente che la carenza dell'uso della ragione nella sua specificita' di vizio del consenso matrimoniale, deve essere sufficiente, cioe' questa carenza deve essere

proporzionata all'atto specifico di consentire ad un negozio cosi' importante ed impegnativo come e' il matrimonio. In fatti il matrimonio e' un negozio che: a) si riferisce ad un matrimonio determinato con una persona determinata; b) impegna l'intimo della vita degli sposi nella sua totalita'; c) compromette due persone a vivere le relazioni interpersonali; d) non e' per un periodo, ma deve durare per tutta la vita. Di conseguenza, se da una parte non si richiede che la carenza dell'uso della ragione sia assoluta, d'altra parte pero` non e' sufficiente qualsiasi privazione, ma quella che sia proporzionata alla importanza che assume il consenso matromoniale. A nessuno sfugge la differenza tra il "grado" dell'uso della ragione richiesto per consentire al matrimonio e quello richiesto, ad esempio, per "comprare un vestito" (op. cit. p. 310). Illi dwar dan issir riferenza ghas-sentenza tal-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet **"Michelina Micallef vs Amabile Buttigieg"** (19 ta' Dicembru 1995).

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi f'din il-kawza l-konvenut huwa u baqa' kontumaci pero' xorta wahda l-attrici ghandha l-obbligu li tipprova l-allegazzjoni taghha u tipprova li hemm kaz ta' nullita' taz-zwieg, iktar u iktar meta l-istitut taz-zwieg huwa ta' natura ta' ordni pubbliku u fil-fatt hemm presunzjoni favur il-validita` taz-zwieg.

Illi minkejja l-fatt li l-unika provi li saru ingabu biss mill-attrici, u peress li l-kontumacja hija oppozizzjoni, l-istess attrici xorta wahda ghandha l-oneru li tipprova l-allegazzjonijiet minnha vantati u jinghad ukoll li f'kull kaz jibqa' japplika li l-ezami li trid taghmel din il-Qorti huwa dak li quddiem l-inkwadru ta' allegati fatti esposti tara jekk tali provi jikkonvincux lill-gudikant li saret il-prova necessarja skond il-vot tal-ligi u abbazi tad-dispozizzjonijiet legali citati ghad-dikjarazzjoni rikjesta ta' annullament taz-zwieg, ghaliex zwieg ma jigix annullat fuq semplici xewqa tal-partijiet izda abbazi tar-rekwiziti legali stabbiliti mill-ligi u f'dan is-sens wiehed jirreferi ghas-sentenza **"Christine Ellul vs Brian Ellul"** (Citaz. Numru 27/1999).

Illi l-partijiet f'dan iz-zwieg izzewgu fis-6 ta' Gunju 1998 meta kellhom 24 sena cirka kull wiehed u l-istess koppja damet fl-gherusija mas-sitt snin, tant li kienu iltaqghu meta kellhom 18-il sena; jidher li fl-gherusija ma kienx hemm problemi tant li l-attrici nnifisha tghid li l-istess konvenut kien jidher li kien tifel bil-ghaqal u pacenzjuz u sincier; hija tallega li kienet qed titlob l-annullament ghaliex wara z-zwieg l-istess konvenut beda johrog ta' spiss wahdu u dan kien jaghmu ghall-inqas darbtejn fil-gimgha u tghid li kien ihalli lilha u lil binthom wahedhom id-dar; jidher li tghid li dan il-konvenut beda jaghmlu meta twieldet binthom Ilenia fl-14 ta' Frar 2001, tant li tghid li f'dan il-perjodu l-konvenut abbanduna d-dar fis-sens li kien mohhu li johrog mal-hbieb; tallega li l-istess konvenut kellu hbiberija ma' certa Jackie; tghid ukoll li wara z-zwieg saret taf li l-istess konvenut kien ihobb jara *videos* pornografici, u dan kien jaghmlu qabel iz-zwieg ukoll, ghalkemm tghid li hija dan ma kienitx taf bih; tammetti li f'xi okkazjonijiet hija stess rat ritratti ta' dan it-tip, izda din ma kienitx haga ta' kuljum kif jallega l-konvenut.

Illi hija l-opinjoni ta' din il-Qorti li mill-provi prodotti ma jirrizultax li t-talbiet attrici ghandhom jigu milqugha u li z-zwieg jigi dikjarat null. Fil-fatt jirrizulta li l-gherusija tal-kontendenti kienet wahda pjuttost normali. Wara li zzewgu jidher li dawn it-tnejn minn nies ma rnexxielhomx isibu dak il-bilanc bejniethom li seta' jwassalhom ghall-hajja konjugali b'tali mod li z-zwieg jirnexxi, pero' dan bl-ebda mod ma jaghti lok ghall-annullament taz-zwieg, izda *se mai* biss ghall-azzjoni ta' separazzjoni bejn il-koppja u r-ragunijiet li l-istess attrici tat ghall-kawza taghha ta' annullament ma jissodisfaw bl-ebda mod l-ebda wahda mir-ragunijiet moghtija minnha abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) (f) (c) u (h) tal-Kap 255.**

Ill fil-fatt din il-Qorti thoss li anke jekk wiehed ihares lejn l-affidavit ta' l-attrici ma hemm assolutament xejn dwar l-**artikolu 19 (1) (d) (f) (h)** minnha msemmi u fil-fatt din il-Qorti thoss li dak allegat mill-attrici u l-provi prodotti mill-istess bl-ebda mod ma jinpingu fuq il-kunsens tal-partijiet fil-kuntest ta' l-istess sub-artikolu.

Ill dwar l-**artikolu 19 (1) (c)** l-istess attrici sostniet li kienet imqarqa peress li ma kienitx taf li l-konvenut wara z-zwieg kien ser jibda johrog wahdu u jhalli lilha u lil bintha d-dar; dan pero' bl-ebda mod ma jimporta xi prova dwar xi vizzju ta' kunsens ta' l-attrici u tal-konvenut fil-mument taz-zwieg u dwar l-allegazzjoni l-ohra apparti li jinghad l-istess, din il-Qorti thoss li l-provi prodotti mill-attrici ma gew bl-ebda mod sostanzjati; fil-fatt ix-xhieda ta' **"D"** hija bbazata l-iktar fuq dak li kienet qaltlu l-attrici stess u fil-fatt lanqas hija ammissibbli – huwa stess jghid li *"ma nafx wisq fuq il-hajja mizzewga ta' Renee' Callus u "B""* (Dok. "NRC 2"). L-istess **"C"** tghid li *"onestament ma kont nara xejn hazin fir-relazzjoni ta' gherusija ta' bejn "A" u "B" ……...."* (Dok. "NRC 4"). Verament l-istess xhud tallega li l-istess attrici kienet thobb verament lill-konvenut u li dan skond hija ma dahalx ghaz-zwieg bis-serjeta' u tghid li *"onestament ma assumiex l-obbligi taz-zwieg bir-responsabbilta`"* izda dan lanqas iwassal ghall-vizzju ta' kunsens kif tallega l-attrici u kif rikjest mill-ligi, izda jista' jwassal ghar-ragunijiet ta' separazzjoni dwar l-agir tal-konvenut waqt iz-zwieg – oggett u agir li mhux il-mertu ta' din il-kawza.

Illi abbazi ta' dawn il-provi kif jirrizultaw mill-atti processwali hija l-opinjoni ferma ta' din il-Qorti li assolutament ma hemm xejn li seta' jwassal ghall-konkluzjoni li l-kunsens moghti mill-attrici jew mill-konvenut kien b'xi mod vizzjat taht l-artikoli msemmija mill-attrici u ghar-ragunijiet minnha moghtija. Anzi jidher li l-partijiet kellhom maturita' bizzejjed biex jizzewgu u biex jaqdu d-dmirijiet taghhom taz-zwieg u dan dahlu ghalih bl-impenn u bid-diskrezzjoni necessarja. Ma gie ppruvat l-ebda difett ta' kunsens ta' ebda parti u lanqas li kien hemm xi qerq prattikat minn parti fuq l-ohra u allura t-talba attrici ghandha tigi michuda.

Illi ghal dawn ir-ragunijiet it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi fil-kontumacja tal-konvenut u minkejja l-istess, **tichad it-talba attrici *stante* li hija infondata fil-fatt u fid-dritt.**

Bl-ispejjez kollha kontra l-attrici.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------